

UNIT NO --- 3
DEVELOPMENT OF ELEMENTARY
EDUCATION

Smt. Harshali B. Patil

Assistant professor

M. V. P. Samaj College of Education

Nashik

UNIT NO ३

DEVELOPMENT OF ELEMENTARY EDUCATION

3.1 ELEMENTARY EDUCATION

3.2 MAHATMA GANDHI'S PHOLOSOPHY OF EDUCATION

3.3RABINDRANATH TAGORE

3.4 CONSTITUTIONAL PROVISIONAL

3.5 RIGHT TO EDUACTIONAL ACT

3.6 NATIONAL POLICY ON EDUCATION

3.1 NATURE OF ELEMENTARY EDUCATION

Meaning -----

The elementary education is for those who want to be certified to teach in grade 1-6

एक ते सहा वयोगटातील प्रमाणित अश्या शिक्षणाला प्राथमिक शिक्षण असे म्हणतात

Nature of elementary education---

1. Elementary education is department of the NCERT to advice the gov.

Of India on polices

प्राथमिक शिक्षण हे NCERT असा विभाग आहे कि जे सरकारला भारतीय धोरणासाठी सल्ला देत असते

2. The trust area for the department ECCE , early literacy programme , and elementary education .बालसंगोपन आणि शिक्षण ,साक्षरता कार्यक्रम आणि प्राथमिक शिक्षण यासाठी विश्वासाचा विभाग

Programme Evaluation is the emerging area in the field of Education .

शिक्षणातील उदयोन्मुख क्षेत्र याच्या कार्यक्रमाचे मूल्यमापन करणे

PRINCIPLES RELATED TO ELEMENTARY EDUCATION—

- Conducting the research studies in priority areas
- प्रमुख क्षेत्रात संशोधन अभ्यास
- Developing guideline for preparation of curriculum अभ्यासक्रम तयार करण्यासाठी मार्गदर्शनात्मक विकास करणे.
- Developing awareness and sensitizing community on issues related to RTE ,ECCE, and elementary education .
- Organizing seminars ,conferences and consultative meeting on important themes

- Developing awareness and sensitizing community on issues related to RTE ,ECCE, and elementary education .
- शिक्षण कायदा ,बालसंगोपन आणि शिक्षण आणि प्राथमिक शिक्षण या बाबींवर जाणीव निर्माण करणे आणि समाजाला संवेनशील बनवणे
- Organizing seminars ,conferences and consultative meeting on important themes
- महत्वाच्या मुद्द्यांवर सेमिनार , परिषदा आणि सल्लागार समिती यांचे आयोजन करणे

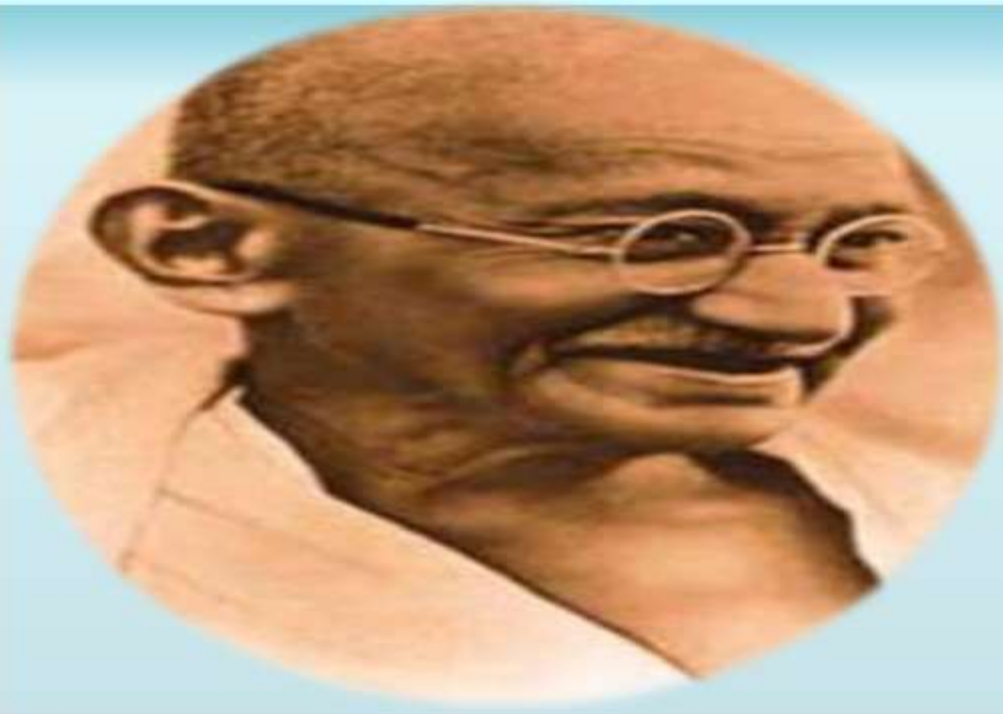
THANKYOU

THANK YOU FOR YOUR SUPPORT

MAHATMA GANDHI:

**SOME CONTRIBUTIONS TO EDUCATIONAL
THINKING**

- **LIVE AS YOU WERE TO DIE**
TOMORROW
- **LEARN AS IF YOU WERE TO LIVE**
FOREVER

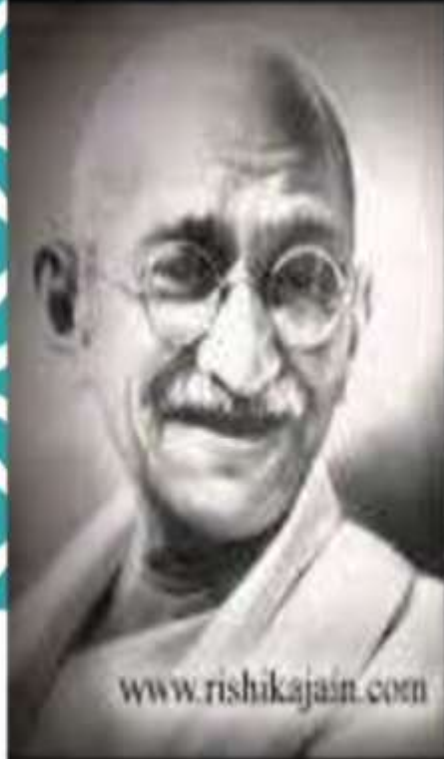

The future
depends on
what you do
today.

Mahatma Gandhi

meevilla.com

www.rishikajain.com

I offer you peace.
I offer you love.
I offer you friendship.
I see your beauty.
I hear your need.
I feel your feelings.
My wisdom flows from
the Highest Source.
I salute that Source in
you.
Let us work together
for unity and love.

~ Mahatma Gandhi

AIMS OF EDUCATION ---

- **SELF SUPOORTING AIM स्वतःला पेरणा द्या**
- **CULTURAL DEVEVELOPMENT संस्कृती विकास**
- **CHARACTURE DEVELOPMENT चारित्र्य संवर्धन**
- **ALL ROUND DEVELOPMENT (3H) सर्वकष विकास**
- **CULTIVATION OF HIGHER VALUES OF LIFE जीवनाच्या उच्च मूल्यांचे संवर्धन**
- **SOCIAL UPLIFT AND WELFARE सामाजिक कल्याण आणि सुस्थिती**
- **TRAINING FOR LEADERSHIP नेतृवासाठी प्रशिक्षण**
- **INDIVIDUAL AND SOCIAL AIMS वैयक्तिक आणि सामाजिक ध्येय**
- **SPIRITUAL DEVELOPMENT अध्यात्मिक विकास**

CURRICULUM -----

**Basic craft Co-operative activity , individuals activity , life oriented ,
dignity of labour**

**सहकार्यात्मक कृती , वैयक्तिक कृती , जीवनाभिमुख कृती , कामगारांचा
गौरव**

Mother tongue -Medium of instruction

मातृभाषा --- शिक्षणाचे माध्यम

Other subject Mathematics ,social science ,general science ,music, P.T.

गणित ,सामाजिक शास्त्रे , सामान्य शास्त्र ,संगीत , शारीरिक शिक्षण

Craft – ---

- Spinning कताई
- Weaving शिवणकाम
- Leather work चामडे काम
- Metal work धातू काम
- Basket making टोपली बनविणे
- Book binding पुस्तक बांधणी
- Pottery माती काम

METHODS OF TEACHING ---

- Teaching through creative and productive activity
- नवनिर्मिती आणि उत्पादक कृती माध्यमातून अध्यापन

learning by doing (emphasis on activity)
कृतीतून शिक्षण

Correlation technique सहकार्यात्मक तंत्र

Lecture and discussion method / questioning method
व्याख्यान / प्रश्न / चर्चा

Medium of instruction is mother tongue
शिक्षणाचे मध्यम मातृभाषा

TEACHER ----

- Dedication समर्पण
- Ready to serve the messages संदेश देण्यासाठी तयार
- Well trained उत्तम प्रशिक्षण
- Proficient निष्णात
- Enthusiasm उत्साह
- faith and commitment in teaching अध्यापनात विश्वास आणि वचनबद्धता

BASIC EDUCATION

- ▶ His basic education is an education for life and through life.
- ▶ It is called Basic because it is based on Indian culture,
- ▶ Planned to give a base for life,
- ▶ Meant to lay down the minimum educational standards which every child is entitled to receive
- ▶ Imparted through basic necessities of life,
- ▶ Linked with basic urges of the child,
- ▶ Based on the native potentials of the child
- ▶ Related to the basic needs of the community

मुलभूत शिक्षण---

- जीवनासाठी आणि जीवनाभिमुख शिक्षण
- भारतीय संस्कृती शी संबधित म्हणून मुलभूत
- जीवनाचा पाया
- प्रत्येक मुलाला कमीत कमी शैक्षणिक पात्रता मिळाली हवी
- जीवनातील मुलभूत गरजा देणे.
- जीवनातील संभाव्य गरजा होणे
- मुलभूत सामाजिक गरजाशी संबधित असले पाहिजे

BASIC EDUCATION SIGNIFICANT AS ----

- **It is self supporting system**
- **advocate the novel philosophy of life**
- **A new work oriented method of teaching**
- **Aims of imparting the system for citizens**
- **Aims is not only character building but also social, political and economical uplift of all section of society .**

• Demerits of basic education system

- Basic education system has not be properly selected
- मुलभूत शिक्षणाची योग्य रीतीने निवडली गेली नाही
-
- Teaching through craft has not be taken seriously
- अध्यापनात हस्त कौशल्य गांभीर्याने घेतले जात नाही
-
- The self sufficiency aspect has been neglected
- स्व पर्याप्तता याकडे दुर्लक्ष केले जाते
-
- Lack of enthusiastic teachers उत्साही शिक्षकाची कमतरता
-
- Lack of text -books पाठ्यपुस्तकाची कमतरता
-
- No availability of raw materials कच्चा माल उपलब्ध नसणे
-

ALL ARE SAME ---

- **BASIC EDUCATION SYATEM** मुलभूत शिक्षण योजना
- **NAYI TALIM** नयी तालीम
- **BUNİYADI EDUCATION SYSTEM** बुनियादी शिक्षण योजना
- **WARDHA EDUCATION /SCHEME** वर्धा शिक्षण
- **CRAFT BASED EDUCATION SYSTEM**

The five stages of education----

- a. Adult education प्रौढ शिक्षण***
- b. Pre-school education पूर्व प्राथमिक शिक्षण***
- c. Primary education प्राथमिक शिक्षण***
- d. Secondary education माध्यमिक शिक्षण***
- e. Tertiary education पात्रता शिक्षण***

A spiral-bound notebook with a green cover is shown. The notebook is open to a page with horizontal lines. A large blue arrow points from the left towards the right, with the text "AN EYE FOR AN EYE WILL MAKE THE WHOLE WORLD BLIND" written in white, italicized, uppercase letters inside the arrow's shaft.

*AN EYE FOR AN EYE WILL MAKE
THE WHOLE WORLD BLIND*

UNIT NO --- 3
DEVELOPMENT OF ELEMENTARY
EDUCATION

Smt. Harshali B. Patil

Assistant professor

M. V. P. Samaj College of Education

Nashik

- Indian in spirit
- An Idealist
- A realist
- A naturalist
- A spiritualist
- An individualist
- A humanist
- A patriot
- An internationalist

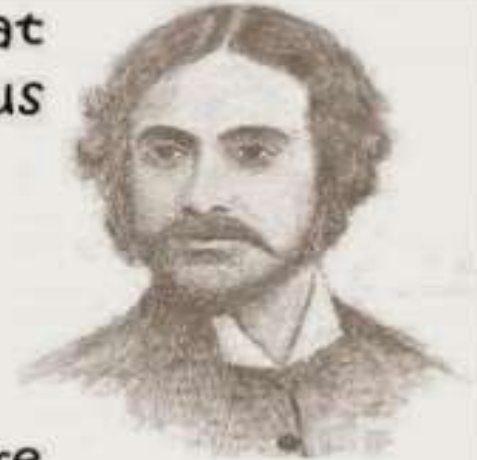
आदर्शवादी

वास्तववादी
निसर्गवादी
अध्यात्मवादी
व्यक्तिवादी
मानवतावादी
देशभक्त
आंतरराष्ट्रीय तज्ञ

EDUCATIONAL PHILOSOPHY OF TAGORE

The highest education is that which does not merely give us information but makes our life in harmony with all existence.

Rabindranath Tagore

Aims of Education

- Physical Development शारीरिक विकास
- Intellectual Development बौद्धिक विकास
- Moral and Spiritual Development नैतिक आणि अध्यात्मिक विकास
- Harmonious Development सुसंवाद विकास
- Utilitarian Aim उपयुक्तवादी ध्येय
- Development of International Understanding आंतरराष्ट्रीय सामाजिक विकास
- Harmony between Individual and Social Aim

व्यक्ती आणि समाज ध्येय यात ऐक्य

AIMS OF EDUCATION

Broad Based Curriculum

- 1. Subjects:** Literature and languages,
- Mother tongue, other Indian Languages and other foreign languages;
  - Mathematics;
  - Natural sciences such as Botany, zoology ,physics, chemistry,general science;
  - health education;
  - Social Sciences like geography, history,civics, economics, and Sociology;
  - Agriculture and Technical Subjects;
  - Arts, Music, Dance etc.;
  - Philosophy; Pscycology and Religion

अभ्यासक्रम ----

१) विषय --- वाङ्मय आणि भाषा
मातृभाषा , इतर भारतीय भाषा आणि परकीय भाषा

गणित

नैसर्गिक शास्त्र ... जसे वनस्पती शास्त्र , प्राणी शास्त्र, भौतिक शास्त्र, रसायन शास्त्र,
सामान्य शास्त्र

शारीरिक शिक्षण

सामाजिक शास्त्रे --- भूगोल , इतिहास , नागरिक शास्त्र , अर्थशास्त्र , आणि
समाजशास्त्र
कृषी शास्त्र , आणि तंत्रविद्या

कला , संगीत , नृत्य इ ...

तत्वज्ञान, मानसशास्त्र , आणि धर्म

2. Activities and Occupations:

- Dancing
- Dramatics
- Music
- Games and Sports
- Drawing and Painting
- Excursions
- Agriculture and Gardening
- Regional Study
- Laboratory work
- Social Service

3. Actual living and Community Service

२.कृती आणि व्यवसाय

- नृत्य
- नाटककार
- संगीत
- खेळ
- चित्रकला आणि रंगकाम
- सहल / सफर
- शेती आणि बागकाम
- प्रादेशिक अभ्यास
- प्रयोगशाळा काम
- सामाजिक सेवा
- जीवन आणि समाजसेवा

Methods of Teaching

- Teaching while travelling   सहलीतून अध्यापन
- Debate and discussion method   वादविवाद आणि चर्चा पद्धती
- Activity method   कृतियुक्त पद्धत
- Heuristic method   शोधक पद्धती

Some other features of education

- **Women Education:** he advocated women education
- In 1908 he established department of women education in Shantiniketan
- **Education for masses (Universal Education)**
- **Vocational Education**
- **Religious Education**

• वैशिष्ट्ये ..

• स्त्री शिक्षण.... स्त्री शिक्षणासाठी समर्थन केलेले आहे

• १९०८ मध्ये शातीनिकेतन मध्ये स्त्री शिक्षणासाठी विभाग प्रस्थापित करण्यात आला

• जनतेसाठी शिक्षण (जागतिक शिक्षण)

• व्यावसायिक शिक्षण

• धार्मिक शिक्षण

The child should be given opportunities for self-expression and creative activities.

व्यक्त होणे आणि नवीन कृती साठी मुलाला संधी देणे

Mother tongue should be the medium of instruction by which our mind is awakened and quickened to learn as far as possible.

मातृभाषा हे माहितीचे माध्यम आहे ज्यामुळे मनाची जागृती होते आणि लवकर शिकतो

The child should be given opportunities to enjoy full freedom during his education so that he may achieve his natural growth.

मुलाला शिक्षणा दरम्यान संपुर्ण स्वतंत्रचा आनंद घेण्याची संधी दिली पाहिजे जेणे करून त्याची नैसर्गिक वाढ होईल

The child should be provided opportunities for social contact in order to develop in him a sense of social services.

मुलाला सामाजिक संपर्क संधी उपलब्ध करून द्यावी ,त्याचा सामाजिक सेवेतील समज वाढेल

Education is a vehicle of social reform. It should prepare the child to serve humanity and develop international brotherhood.

सामाजिक सुधारणेचे एक साधन / वाहन आहे .मानवता आणि आंतरराष्ट्रीय बंधुभाव विकासासाठी मुलांना तयार करते .

Rote learning is a memorization **technique** based on repetition. The idea is that one will be able to quickly recall the meaning of the material the more one repeats it. Some of the alternatives to **rote** learning include meaningful learning, associative learning, and active learning.

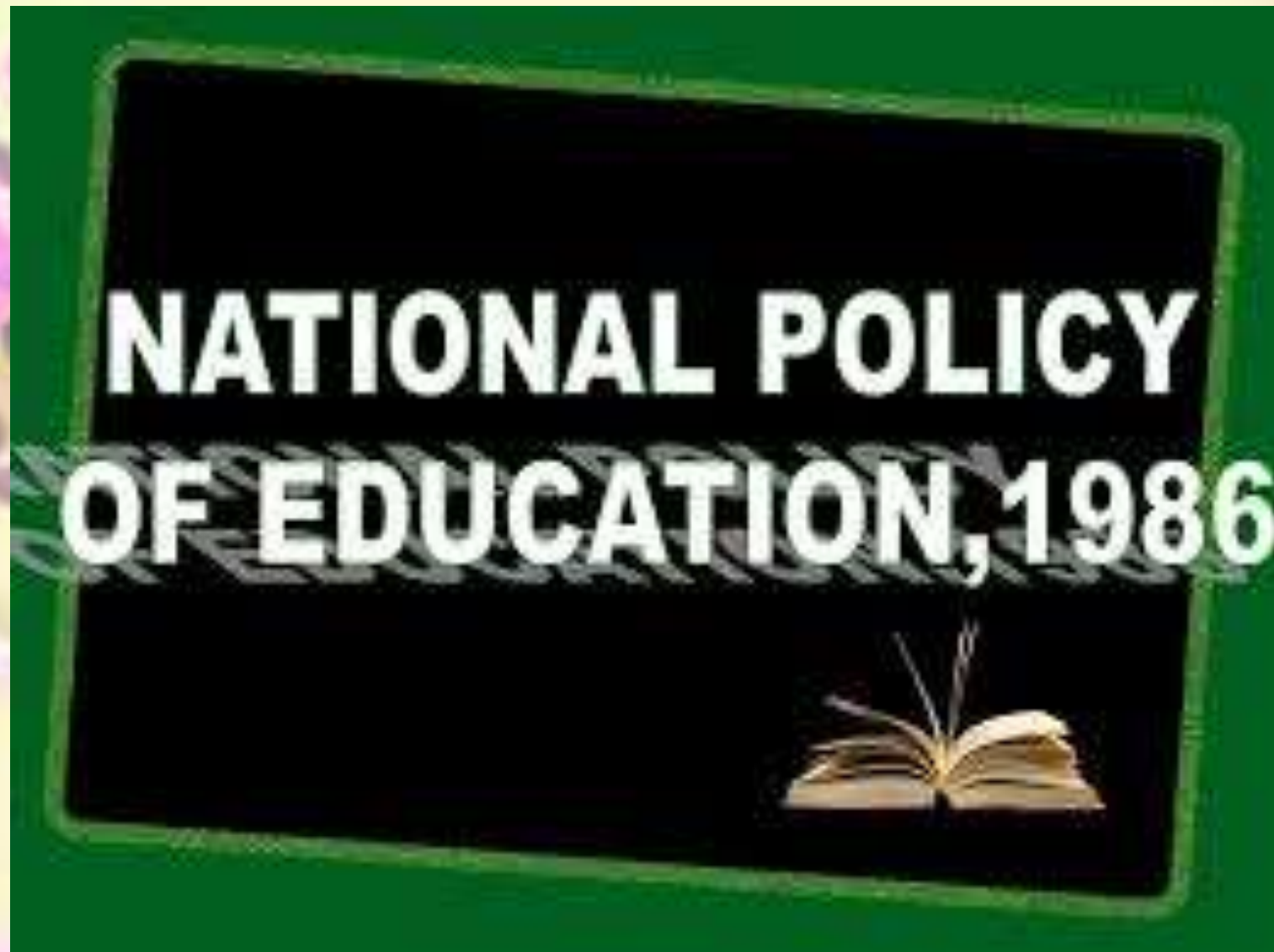
Children should be not forced to acquire bookish knowledge which leads them to the rote method and makes them dull and dependent on their teacher for learning

मुलांना पुस्तकी ज्ञानासाठी जबरदस्ती करत नाही कारण त्यात पुनरावृत्ती आणि कंटाळवाणे असते. आणि अध्यानासाठी शिक्षकांवर अवलंबून राहावे लागते .

Thank You For
Your Patience

3.6 NPE ----

FEATURES OF National Policy of Education ---

- **Role of Education (शिक्षणाची भूमिका)**
- **National system of education (शिक्षणाची राष्ट्रीय प्रणाली)**
- **Equality (समानता)**
- **Education for schedule caste (अनुसूचित जाती साठी शिक्षण)**

- Education for tribes (अनुसूचित जमाती साठी शिक्षण)
- Women education (स्त्री शिक्षण)
- Adult Education (प्रौढ शिक्षण)
- Education for other backward class (मागासवर्गीयांसाठी शिक्षण)

Improvement ----

- child centred approach (विद्यार्थी केंद्रित दृष्टीकोन)
- school facilities (शाळेतील सुविधा)
- Non –formal education (अनौपचारिक शिक्षण)
- A Resolve (निराकरण / पाठपुरावा)

DEMERITS OF NATIONAL POLICY ON EDUCATION

- ❑ “Neighbourhood school” has been completely neglected
- ❑ Silence over ‘public school’ and their commercialisation
- ❑ No check on minority school and their exploitation
- ❑ Too much expectation from community help
- ❑ Basic education is neglected at the school stage
- ❑ Multiplicity of authorities in education has been recommended

दोष (NPE मधील)-----

- जवळील शाळा पूर्णतः दुर्लक्षित झाल्या .
- पब्लिक स्कूल आणि त्याचे व्यापारीकरण यावर परिणाम झाला
- अल्पसंख्यांक शाळा आणि शोषण या बाबतीत कुठेच तपासणी नाही .
- समाजाकडून झास्त अपेक्षा करण्यात आल्या
- शालेय टप्प्यावर मुलभूत शिक्षणाकडे दुर्लक्ष झाले
- अधिकारशाही याची शिफारस दिसून येते .

Thank
you

Fungiflaman.com

3.4 --CONSTITUTIONAL PROVISION FOR EDUCATION

- *Free and compulsory education (मोफत आणि सक्तीचे शिक्षण)*
- *Education for minorities (अल्पसंख्याकांसाठी शिक्षण)*
- *Language safe guards (भाषा स्वातंत्र्य)*
- *Education for weaker section (कमकुवत गटासाठी शिक्षण)*
- *Secular education (धर्मनिरपेक्ष शिक्षण)*
- *Equality of opportunity in Educational institutional (शैक्षणिक संस्थांमध्ये समान संधी)*

• *Instruction in mother tongue (मातृभाषेतून शिक्षण)*

Higher education and research (उच्चशिक्षण आणि)

• *women Education (स्त्री शिक्षण)*

• *Promotion in Hindi (हिन्दी चा प्रचार)*

The background is a dark, almost black, space filled with various colorful geometric shapes. In the top left, there is a large, thick orange ring. Scattered throughout are smaller shapes: a red triangle, a purple triangle, a yellow lightning bolt, a yellow square, a yellow circle, a red circle, a red square, and a red triangle. The overall aesthetic is modern and abstract.

THANKYOU

ADDRESSABLE TELECOMMUNICATIONS

RTE ---RIGHT TO EDUCATION ACT

Background

- The Constitution (Eighty-sixth Amendment) Act, 2002 inserted Article 21-A in the Constitution of India to provide free and compulsory education of all children in the age group of six to fourteen years as a Fundamental Right
- The Right of Children to Free and Compulsory Education (RTE) Act, 2009, which represents the consequential legislation envisaged under Article 21-A, means that every child has a right to full time elementary education of satisfactory and equitable quality in a formal school which satisfies certain essential norms and standards.

शिक्षण हक्क कायदा ---

शिक्षणाचा हक्क कायदा – संविधान अधिनियम भारताच्या राज्यांमध्ये २१ प्रावधान म्हणून एक मुलभूत अधिकार ६-१४ वयोगट ,सर्व मुलांसाठी मोफत आणि सक्तीचे शिक्षण प्रदान करणे .

कलम 21 अ RTE १ एप्रिल २०१० नुसार सर्व मुलांसाठी मोफत आणि सक्तीचे शिक्षण शब्द समाविष्ट करण्यात आला आहे
भारताच्या संसदेने ४ ऑगस्ट २००९ रिजी कायदा पारित करण्यात आला २६ ऑगस्ट २००९ रोजी राष्ट्रपतीची मान्यता मिळाली

याची अंमलबजावणी १ एप्रिल २०१० पासून केली गेली

OBJECTIVES

- ✓ To provide for free and compulsory education to all children of the age 6 to 14 years.
- ✓ Emphasis is on children belonging to disadvantaged group.

SAILENT FEATURES OF RTE....

RTE ची प्रमुख वैशिष्ट्ये

- 1) Availability (उपलब्धता)
- 2) Accessibility (सुलभता)
- 3) Acceptability (स्वीकार्यता)
- 4) Adaptability (अनुकूलन क्षमता)

IMPLEMENTATION OF RTE ACT---

RTE ची अंमलबजावणी

- Awareness जाणीव
- Capacity to development विकासाची क्षमता
- Management व्यवस्थापन
- Innovations नवीन उपक्रम

Curriculum and Completion of Elementary Education

- To conform with values enshrined in the Constitution.
- For all round development of the child.
- To build child's knowledge, potentiality and talent.
- To develop physical and mental abilities.
- To ensure learning through activities, discovery and exploration in a child friendly and child centered manner.
- To Instruct as far as practicable in child's mother tongue.
- To make the child free of fear and anxiety and helping the child to express views freely.
- Comprehensive and Continuous Evaluation (CCE) of child's understanding of knowledge and his/her ability to apply the same.

• अभ्यासक्रम आणि प्राथमिक शिक्षणाचे पूर्णत्व

- संविधानातील पूर्ण न झालेली मूल्य कायम ठेवणे
- मुलाचा सर्वांगीण विकास करणे
- मुलांचे ज्ञान ,संभाव्यता , प्रतिभा यांची बांधणी करणे
- कृतीतून अध्ययन, शोध , संशोधक वृत्ती आणि विद्यार्थी केंद्रित रीत असली पाहिजे
- मातृभाषेतून शक्य होईल तेव्हा सूचना देणे
- भीती आणि चिंतेपासून मुलांना मुक्त करणे आणि व्यक्त होण्यासाठी मदत करणे
- मुलांचे सतत आणि सर्वकष मूल्यमापन करणे आणि ज्ञानाची पात्रतेचे उपयोजन करणे

Duties of Teachers:

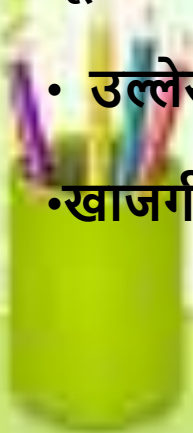

- To maintain regularity and punctuality in attending school.
- To conduct and complete the curriculum.
- To complete entire curriculum within the specified time.
- To assess the learning ability of each child and accordingly supplement additional instructions, if any, as required.
- To hold regular meetings with parents and guardians and apprise them about the regularity in attendance, ability to learn, progress made in learning and any other relevant information about the child.
- To perform such other duties as may be prescribed.
- Shall not engage in private tuition or private teaching activity.

• शिक्षकांची कर्तव्ये ---

- शाळा उपस्थिती बाबत नियमितता ठेवणे
- अभ्यासक्रम चालवणे आणि पूर्ण करणे
- दिलेल्या वेळेत अभ्यासक्रम पूर्ण करणे
- मुलांमध्ये अध्ययन क्षमता विकसित करणे आणि गरजेनुसार ,जास्तीच्या पण पूरक अश्या सूचना देणे .
- पालकांसोबत नियमित पणेसभा घेणे .त्यात मुलाच्या नियमित उपस्थिती बाबत ,अध्ययन क्षमता बाबत ,अध्ययनातील विकास ,आणि मुलाशी संबधित सूचना बाबत चर्चा करणे .
- उल्लेख केलेल्या कर्तव्याबाबत पूर्तता करणे .
- खाजगी अध्यापन शिकवणी आणि खाजगी अध्यापन कृती तय व्यस्त न राहणे.

Examination and Completion Certificate

- No child shall be required to pass any Board examination till completion of elementary education.
- Every child completing his elementary education shall be awarded a certificate, in such form and in such manner, as may be prescribed.

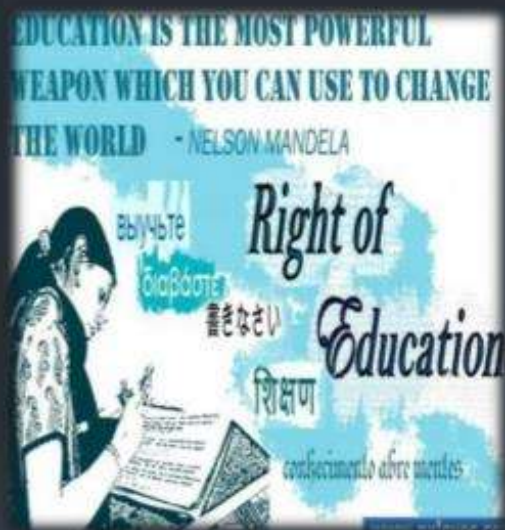
• परीक्षा आणि प्रमाणपत्र दाखला ---

• प्राथमिक शिक्षण पूर्ण झाल्या शिवाय कोणतेही मुल मंडळाच्या परीक्षेसाठी पत्र नाही .

• प्राथमिक शिक्षण पूर्ण झाल्यावर मूलाला उल्लेख केलेल्या पद्धतीने च प्रमाणपत्र दाखला देण्यात येत असतो .

Pupil Teacher Ratio

- For classes I to V - 30:1 (till 120 students)
- 40:1 (from 121 to 200 students)

One-Head Teacher + Five Teachers (for above 150 students)

In any case : pupil teacher ratio shall not exceed 40:1

- For Classes VI to VIII - 35:1
- At least One Teacher per Class, One from Science and Mathematics, Social-Studies and languages each.
- Full time Head Teacher and part time Instructors for Art education, Health & Physical Education and Work Education.

• विद्यार्थी शिक्षक प्रमाण ...

• वर्ग १ ते ५ साठी ३० : १ (१२० पर्यंत)

• ४० : १ (१२० ते २०० पर्यंत)

• एक मुख्याध्यापक + ५ शिक्षक (१५० विद्यार्थ्यांसाठी)

• जर ४० : १ हे प्रमाण नसेल तर .....

• ६ ते ८ साठी ३५ : १ प्रत्येक वर्गासाठी एक शिक्षक , विज्ञान गणित , सामाजिक शास्त्र आणि भाषा यापैकी असला पाहिजे .

• पूर्ण वेळ एक शिक्षक आणि अर्ध वेळ यासाठी कला शिक्षक , आरोग्य आणि शारीरिक शिक्षणासाठी , हस्त कलेसाठी हवेत .

THE SPIRIT OF RTE

FROM..

THROUGH..

THE RIGHT TO EDUCATION

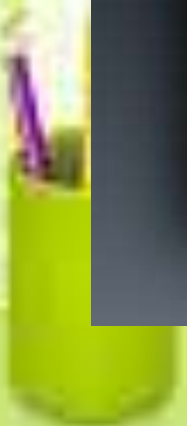
TO..

EDUCATION
FOR ALL

THE CALL... REACH OUT
T-TO
E-EMPOWER

A 3D-rendered illustration of a desk. In the center, a yellow sticky note is placed on a blue notepad, with the words "Thank you!!" written in black cursive. To the right, a black pen lies on the notepad. In the bottom left, a green cylindrical pencil holder contains several colored pencils. In the bottom right, a stack of four books is topped with a red ball, and a yellow stapler is positioned nearby. The entire scene is set against a light green background with a white dashed border.

Thank
you!!
...